

РОЗСВІТ

Часопись полонених
громади „Самостійна Україна“.

ПЕРЕДПЛАТА:
(Ціна одного примірника 2 пф.)

На місяць в таборі	20 пф.
„ „ поза табором	30 „
„ півроку в таборі 1 м. 20 пф.	
„ „ поза табор. 1 „ 80 „	
„ рік в таборі	2 „ —
„ „ поза табором 3 „ —	

А Д Р Е С А:

Ukrainisches
Sekretariat
in Rastatt (Baden).

(Комітет видавництва).

Видає: Видавництво „Український Рух“.

Виходить два рази на тиждень.

Росія на віддаленню.

Гадаючи, що кожному з нас цікаво глянути на Росію здалека, ми приводимо отут цю статтю. Живучи в Росії, ми самі були в тому водокруті, самі крутилися в божевільному танкові, не могли струхнути ся, підвести голову й тверезим оком глянути й оцінити ті страшні події, про які що дня писало ся в газетах, а про які ще більше мовчало ся. Тепер же, коли ми живемо так далеко від Росії, находимо ся в таких обставинах, що не можемо слідити за життям цього колоса.

Ще й тому ми осміли ся перекласти цю статтю, що в ній шановний автор, один німецький учений, майже зовсім не доторкуєт ся воєнних питань, а ще менше бачимо в його словах якоїбудь ворожнечі до Росії. Лише безпристрасним критичним оком дивить ся автор на Росію і ось що пише:

„Можна певно сказати, що Росія вже перед війною була великою незрозумілою тайною, а що своєю вже явну загадковість підчас війни ще побільшила. Що довідуємо ся ми від цього замкненого світу, який сягає від центральної Азії аж до Галичини? Повні розмаху одушевлення в народі, та періодичні злослів'я петербургського агенства тільки що вистарчають нашому любовязнству. Міністри держуть горді промови і вивідають побіду; одержують оплески і як найскорше виходять у відставку. Тут і там чути обвинувачення, але все це неясно, відривочно, повно тайни. Черезмірно повний терпінням російський нарід мусять все це переносити. Моря крові витікають з його, гори виростають з його тіл, але ми не чуємо про нього нічого, крім мовчанья. Кожна звістка з того світу є непевна, протирічуча, сумлінна. Пригадуємо собі, як Борис Володимирович Штюрмер був міністром президентом. Він заповняв перед цілим світом і перед своїми союзниками свою неумолиму жадобу війни, але в свій час вислав відпоручників, які мали були виготовити мир. Двойна гра була відкрита Мілюковим і Штюрмер зістав усуненим. Але сьогодні знов говорять, що він бере участь в міністерській праці.

Правительство провадить війну далі, але не може zorganizувати її ніякими засобами. До цього силкуєт ся земство протиснути ся туди, але правительство цього не хоче і відсуває земство, яке через свої революційні спомини є так небезпечне. Про пляни мордовання говорить кожен; газети розказують про це: частю вони придурені, частю відкриті, а частю вивовнені. Міністри ведуть переговори з преступниками. Убивці показують свідчення о не цілковитій зрозумілості в час проступку і відігрують трагедії. Чудотворець Распутін тайно вивезений в автомобілі, а разом з тим, в однім товаристві на його зроблений присуд, він застрілений, а тіло його похоронено під льодом Невы. Це виглядає мов повна захоплення дика драма в кіновім театрі, але може бути також російська дійсність, так само добре, як затвердження, що Распутін не замордований, а хотючи охоронити ся перед замахами на своє життя, сам випустив вістку про своє замордованне. Цар держить дивного любовця в однім із своїх дворців захованих. При чім цілий світ знає його вбивців, князя Фелікса Юмупова та депутата Пурішкевича. Остаточко називають ще одно високопоставлене імя причасним до замордовання. Очевидно мордованне в Росії є цілком зрозуміла й невинна шутка. Силкуємо ся узяти собі те товариство, в яким Распутін приказує. Сам він нечистий, паниця, не знає жадної чужої мови, а часто й своєї одинокої, по російські він говорить не чисто, зле, з сибірським виговором. Шутка писання йому не знайома. За для негарних вчинків прогнаний він був з монастиря і як чуємо слухе простим а до того підлим призрачним чоловіком. А все таки в Росії він стає дивним, почесним, і імя його гремить через ці-

лий світ. Знатні пані з високого ізбалюваного дворянського роду йдуть за ним духово, як жінки з народу; принцеси, обидві царіці стоять під його впливом. Це якийсь пишний, ізбалюваний втягнутий у розточительну розкіш надпаризький світ, що не знаючи границь роскоші находить радість унижати ся перед грубим пияним чоловіком і з приємністю викоштовує своє униженне. Він має пятьдесят літ, воняє горівкою; його густа розпатлана борода не чиста і в паразитах. Пані, які його почитують, знають всі тонкості благородства високого світу, благоухають, говорять о високій штуці, о благородстві душі. І ці благоухаючі утончені жінки стають перед ним на коліна, благоговіють перед ним! Хто відгадає цю загадковість? Чоловік здвигне плечима і скаже собі, як одну єдину відповідь:—„Росія!“

Край найбільшого простяцтва й м'ягкості, край страхівиття, край перохристиянського братерства, край захоплення й жадоби завойованья, край великого панства й великого насильства, темного апостольства й безкінечної пригноблюючої темноти! Як зрозуміти ці суперечности? Росія в явній завойовничій війні, за місяць перед її вибухом пересилає свої війська до польської границі, її воєнний міністер оповіщає тріумфуючи й загорджуючи готовність воювати, і коли потім вибухає війна, завзують ся жорстока опозиція проти проклинаемого всіма воєнничого царизму. А між тим, той момент, коли нарід мав першу безпечну нагоду пересилити його й найти дорогу в нову ліпшу Росію, той момент лишаєт ся невикористаним. Плачучи, виряжає нарід відходячих салдатів; обоюдно просять собі о прощенье, як умираючі прощають ся з світом. Сльози, плач і нарікання, куди лише глянеш. І при тім всім Петербург і Москва утопають в безстидній роскоші. Елегантні дами в Парижі йдуть до своїх союзників у Росію, бо гроші там плинуть потоком. Вихор розточіння захопив усе, день ніколи вже не світає, гроші не мали вартости, лиш насолода життям, розгул, оп'янінне від оргії до оргії, розплив славянської містичної м'ягкості, обійми, поцілунки. Між урядниками, офіцерами а народом панує братерство, хоть разом з цим чути про варварства, нелюдність і насильства в армії. Ми знаємо, що російська земля благословенна. Жовті моря пшениці простягають ся по безконечних рівнинах, худоба пасеть ся на незміримих степех. Жадний край не мав такої дешевици життя, як Росія. Тепер Росія замкнена від останнього світу, своїм воєрогам не продає нічого, але не може й союзникам доставити свого ізлишку, якого так потребують вони. Отже, повинні ми думати, що там тепер хліб та м'ясо розкидають. Ні! Ми чуємо про дні, в які заборонено мати м'ясо, про неописуєму нужду в збіжжі, про дорожнечу на хліб, про голод. Поле лежить там не оброблене,—або збіжжя не було зібране, або воно погнило, бо не було сараїв переховати його, або не було вагонів доставити його туди, де воно потребуєт ся.

Ми при звичаїли ся дивити ся на Росію, як на окремиий край, але тут сто країв, більше,—це цілий осібний світ, який на терпінню та стражданню більше розумієт ся, як який инший. Лише безпримірною даровитістю до стражданья міг російський нарід вистояти цю війну аж до сьогодні і здаєт ся, геній його—тупоумна байдужність—не вичерпуюча. Росія в своїм життю, як і в своїй штуці не є краєм правильного розвою й природної зрілості. Гнуць, послушно, навіть з приємністю, цілує там нарід, крестячи груди, руку свого тирана, але потім, нараз схоплюєт ся мов дикий розлючений звір і ревучи шматує недавного бога. Мов судорога в przypadкові потрясає тілом цього велетня—народу в такі часи. Чуємо про малих урядників і тихих спокійних людей у Росії, які набожно і чесно несли тягар життя, та нараз запрягають на мордованне або кинути бомбу і виконують це в якимсь побожнім екстазі (най-

вищому захопленню). Ми не розуміємо душі цих людей.

В теперішній час слідимо за безрадою і страхом повелителів Росії. Бачимо це з повних судорожної похвальби приказів по армії, з розмов у Думі, з розказів—чому той а той високий урядник усунув ся. Грізні повелителі передчувають наближаючу не завоюючи рану й шукають рятунку. Страшний, довго терпівший великанський звір видає з себе нарікаючий загрожуєчий рев і готовить ся до страшного скоку.

Повні тайни й загадковости атентати (заміри) пускають в повітре фабрики, кораблі, дома, цілі частини місц. Робітники відкладають геть прилади й відмовляють ся працювати. А салдати вже не стріляють по них, лише плачучи гукають: „Ви наші брати!“

В далеких краях умирають їх брати, а вони товплять ся перед якимсь дивно намальованим святим образом, тягнуть ся, співаючи побожні пісні, через край до святих місц, і хто працював лише роботу і тягнув за ними. Страшний день настав! Може предчувають це й пишні, знатні, царюючі високі лица в резиденції, і це може винесло на зверхи таких людей, як Распутін, може він говорив до них як відпоручник народу, був його голосом, може бути, що правда й горільчаний дух виходили з його уст разом.

А між тим ще тече з тисячів ран кров безупинно, і злодії бліднючи прохають: „Дозвольте ще трохи пократи, бо кінець наближаєт ся. Так не може бути далі“. Це є те, що в Росії всі почувають. Так не може бути далі. Війна? Що знає російський нарід про Німців, про тих казкових язичників?—багато?—Йому звелено ненавидіти Німців, і він слухає, хоть, оглядаючи ся, бачить, як він обдурений, обробований і виволочений на бойню. Думаєте ви багаті в Росії йдуть на війну? Так—ті, що соромлять ся. Але таких мало. Одні дають писарям гроші за фальшиве свідство, инших лікарі признають хорими, або... та що числити? засобів до цього в Росії сотки. Ні! для багатих немає війни, коли вони того не хотять. Це лише нагода зібрати безконечно велику суму грошей до кишені. Ніхто не рахує, все є вірно й гроші пливають до кишені. Це безконечний потік грошей, як раз так широкий і так сильний, як потік російських сліз і крові. Є ще люди, які сполучують ся для цієї ціли: герої і купці. З одного боку тут російський офіцер, який націпляв собі на груди преріжні знаки хоробрости, йде в кожне місто позаду фронта до купця й збирає в його для армії матеріали: покривала, поживні засоби, цукор, святі образи, і т. д.

— „Скільки це коштує?“—тр...

— „Три тисячі карбованців“.

— „Добре, пиши явку на шість тисяч“.

Купець розуміє й пише. Це ж таке звичайне. Високороджений офіцер дарує йому ще п'ятнацять карбованців і йде до слідуєчого купця, а дійшовши до кінця вулиці, повертає знов до першого.

— „Ми не потребуємо твоїх річий,—маєш тут свою явку, а гроші давай назад“. Купець здихаючи, вертає три тисячі карбованців.—Що це? сукин син! Тут стоїть твоєю рукою написано на шість тисяч!—Давай гроші“. Це є гешефт, як і всякий инший.

Купці майже не дивують ся над цим і приймають це як само собою зрозуміле. Один з них якому це трапило ся в Лодзі, розказував це сам і често завіряв, що кожен з начальників славно хоробрий на цім полі.

Ні, ми не розуміємо Росію! Але передчуваємо, що там щось готовить ся страшного,—страшного не проти нас,—а проти своїх мучителів. Дух народу замішаний, в розпуці. Страх наближаєт ся. Не говоріть про революцію—слово за слабе для Росії. Це йде хаос, жах, безнадійність, це страх без імени й форми, що поволі, але без перепони наближаєт ся в Росію“.

„Верним царю-малоросам“.

Весь край в огні палає,
В недолі діти помирають,
Каліки, вдови і батьки
Останні сльози пролили—
До Бога руки простягають,
Його о помочи благають.
Нечує Він, нечує їх,
І сліз розпучливих тяжких
З очей й обличчя не втирає...

Царат гуляє ж і гуляє

А вони

У полоні

Йому молитви все складають,
Йому крові побільш бажають.

Глухі, німі,

Дурні, дурні!

Коли б устали,

Коли б видали,

Чию він кров і сльози не,

Кому недолю він несе,

То ви молитви не складали

Й пісні признання не співали—

О, ні! бо ви б тоді

Його навіки прокляли...

Та ні, та ні,

Глухі, сліпі

Ніколи стогнів й сліз не бачуть,

Й самі від горя не заплачуть,

Бо ще з коліски, в дитинстві,

Привикли вже ходити в армі!—

Ганьба!.. ганьба!.. Тебе ж, мій краю,

Я чистим серцем тут прохаю:

Прости їм, краю,—не клени!

Вони ж дурні, вони німі,

Вони не люди, а худоба—

Вони глухі, сліпі, до гроба!..

19. січня, 1917. р.

М. Чалий.

Перед бурею в Росії.

Під цим заголовком „Українське Слово“ містить слідуєчу статтю:

По донесенням шведських русофільських часописів внутрішньо-політична ситуація Росії є дуже критична. Можна сподіватись кожної хвили вибуху загального невдоволення. Правительством втрачено всяке чуття з народом, в двірській партії нема єдності. Рішачий мабуть зворот для положення в Росії є факт, що загал війська прилучився до опозиції. Всякі позначки вказують на те, що стоїмо перед військовою революцією в Росії.

Є думка усунути царя, а на його місце проклямувати царем великого князя Миколу або Михайла.

Відрочення Думи з 25. січня на 27. лютого наступило з обави правительства перед кроком опозиції.

Шведські інформації кінчать ся запевненням, що коли би прийшло в Росії до революції війська, що така революція досягнула би скоро

свою ціль. Вона не спинила би війни, противно уможливила би розвинути мілітарні сили Росії. Се й має бути головною ціллю, мнімо плянкової військової революції.

Потвердженням напружених відносин між правительством а відроченою Думою є повідомлення представителів петроградської преси міністром скарбу Барком, що він приневолений на основі § 87 конститутції уділити державному банку права видати новий мільярд рублів в паперах. Сей замір Барка стрінув ся з як найострійшим осудом петроградської преси, яка добачує в тім систематичне усування співвідлання Думи в рішенню фінансових питань і ствердження факту, що всяке порозуміння і спільна праця між правительством а представителями народу осталися неможливими.

Потвердженням знов настрою, який панує між військом, можуть бути донесення про недавні події в Москві, а свіжі в Петрограді, які після телеграми зі Стокгольму представляють ся так:

В часі найновіших страйкових розрухів в Петрограді, коли поліція найшла ся в скрутнім положенню, завізвано військо.

При тім приключило ся два рази, що салдати не стріляли на страйкарів і на демонструючі за ними товпи народу, а на відділи поліції. Се стало ся причиною негайних персональних змін на високих становищах.

На кінець слід ще навести знаменні слова провідника кадетів Мілюкова, які він мав сказати, після донесення „Темр-са“, коли довідав ся, що російське правительство задумує завести без порозуміння з Думою загальний обовязок служби. Він заявив, що Дума навіть по відроченню буде строго берегти своїх прав і не дасть ся знасилувати. Місце думи з респітою може заняти кожної хвили пробуджуючий ся нарід.

Вкінці порівняв Мілюков теперішню ситуацію з ситуацією перед революцією в 1905 році.

СОН ДИТИНИ.

... Мамцю, голубка, я баццла тата:

Татко стояв на голі,

Й звітти дивив ся, як насая хата

Наце голіла в огні.

Ти мене, мамцю, на луки схватила

З хати надвіль понесла,

Потім відельце у луки схватила

Й хату тусила сама.

Я тоді тата поцала гукати,

Ніс би сколісце відлю—

Нас от позезі стласній лятувати...

Мамцю! ти плачеш?—чого?!..

М. Чалий.

НАШ ТЕАТЕР.

В театрі суспільство має найкращу школу естетичного, розумового й морального розвитку. Театер,—як писав Шілер,—„це шлях, яким впливає ся в народні маси все, що здобуває ся

наукою і знанням“. Театер,—як каже Белінській „це справжній храм умілости, куди вступаючи ви вмиль відділяєте ся від землі, визволяєте ся від життєвих відносин! Ви тут живете не своїм життєм, страждаєте не своїми печальми, радієте не своїм щастєм, терпите не від власної небезпеки, тут ваше холодне „я“ зникає в палкому ефірі любви“. В театрі,—каже Карпенко-Карий, „страждання душі людської переважають кам'яні серця і, розбивши на них ледову кору байдужности, проводять в душу слухача жадання правди, жадання загальної добра, а пролитими над чужим горем сльозами убільяють душу його паче снігу, комедія ж бичує сатирою страшною всіх і сміхом через сльози смієть ся над пороками і заставляє людей, мимо їх волі соромити ся своїх лихих вчинків“.

Культурне значіння за театром вже з давних давень признано, і театер став морально-розумовою потребою великої частини культурного громадянства. Що далі, значіння театру в суспільстві все більшає й більшає, і колись театер стане інституцією особливо великої ваги, яка внесе в сїру буденщину нашого життя свіжу струю художних інтересів.

Помимо свого виховавчого значіння театер призвичаєє правильно володіти мовою, голосом рухами як артиста, так і слухача. Порядна сцена, то є найкращий учитель мови і до того правильної літературної. В театрі нема незрозумілих слів, бо там слово пояснює ся рухом, інтонацією, картиною, ходом дії, взагалі всім тим, з чого на сцені витворюєть ся життє.

Українські пєси проходять в нашому театрі лекше, більш натурально і взагалі з більшим успіхом, чим які інші.

Зі сцени українського театру ми чуємо правильну мову без жадного акценту (виговору) і в цім відношенню в сучаснім нашім змосковщеним життю український театер має свою особливу вагу, бо ми чуємо свою рідну літературну мову; бачимо життя свого народу з такого боку, з якого показує нам його чутка душа письменника.

Сцена будить інтерес до життя й мови того народу, серед якого ми живемо, працюємо і до якого належимо. Питання про мову, само по собі ясне, але має для нас виключний характер.

Практичний бік справи нашого тутешнього театру, сценічної гри для нас поки що не може відповідати вимогам серйозної театральної критики, бо більшість публіки ще не звикла до фахових сценічних вистав. Чутливість на вражіння і сильне переживання образів, що випливає в звязку з ходом зрозумілої сценічної події спричиняєть ся до того, що чутка сая, яка всею душою відкликують ся на окремі моменти вистави сильними виразами захоплення.

Не треба дивити ся на сценічну виставу, як на просту приємну розвагу, треба підчас гри жити з тими особами пєси, які проходять перед нашими очима, треба пережити те хвилеве життє, яке переживає особа, треба відчувати його в собі, треба дійти до певного розуміння дїєвої особи, тоді тільки можна, як найкраще зрозуміти пєсу, чи то буде пєса де дїєві люди переживають якусь складну душевну драму, чи то буде комедія.

Перед нашими очима пройшли пєси „Мартин Боруля“, „Степовий Гість“, „Невольник“, „Наталка Полтавка“, „Ой не ходи Грицю“, „Сто тисяч“, „Панна Штукарка“, „Борці за мрію“, і інші. Це є репертуар пєс, які можна було дося-

Сон і дійсність.

Він, після довгої дипломатичної боротьби зі своїми товаришами, взяв таки верх і одержав портфель міністра „темних справ“.

Обласканий своїм царем, щасливий і задоволений, перебрав ся він на казенну квартиру, як це належало по статуту.

Наперед усього, йому потрібно було зробити дипломатичний банкет, на якому мусіли бути всі ті люди, з якими йому прийдесть ся мати діло.

Між иншим, він мав собі на увазі не тільки інформування своїх будучих підвласних, а ще йому хотіло ся, як фаховому дипломатові, заглянути в саму глибину душ, провідати, яких хто поглядів на ріжні політичні питання.

Сказано—зроблено. Банкет удав ся. Багато було випито заморських вин, зїдено всякої всячини, а ще більше було висловлено всяких бажань та поглядів, із яких новий міністер вилловив все, що йому треба було прийняти до відомости. Цим банкетом він зістав ся дуже задоволений і з хитрою усмішкою поплів до свого ліжка, ліг і заснув.

Та не довело ся йому й півгодина поспати, як він почув, що хтось його тремає за ліву ногу. Він відкрив очі й повів ними. Але зразу не роздивив ся й хотів знову заснути, коли почув голос:

— „Прошу вибачення, шановний пане! Коли приймає цей портфель новий міністер, я завше приходжу прохати мої права на самостійність“...

Почувши це, міністер промовив:

— „Хто ти, про яку самостійність ти кажеш?“
Перед ним стояла незнайома йому жінка і пильно дивила ся йому в очі, чекаючи від нього відповіді.

— „Я вас не розумію,—розглядівши жінку, промовив міністер.

— „Тоб-то ви й не розумієте“,—каже жінка,— „я—Финляндія“.

— „А-а-а...—протягнув міністер, зрозумівши з ким він має діло.—„Все це робило ся й робить ся по волі царя“,—сказав він далі, зрозумівши в чім річ.

— „Я прийшла прохати вас, як всесильного тепер чоловіка, бо це вам можливо тепер зробити“.

Після цих слів Финляндія дістала із портфеля міністра карту Європи й обвела олівцем лінію, яка визначала новий кордон.

— „Цього не буде ніколи!“—закричав міністер,—„дайте мені спокій!“

— „До вас, шановний пане, я прийшла в останній раз. Як не віддасте самі, то я візьму силою“.

Від рішучої заяви міністер трохи засмутив ся й каже:

— „Ви, пані Финляндія, зверніть ся в Государственный Совіт, або в Государственну Думу, там...“

— „Я хочу зараз!“—з гнівом закричала на нього пані Финляндія.

— „Ніяк не можна!“—відгризнув ся міністер.

Після сього пані Финляндія бере ножиці й відрізує від карти шматок і, кинувши злочий погляд на міністра, зчезла в темній кутку.

— Жандарми, заарештувати цю жінку!“—розлютував ся міністер і хотів кинути ся за нею в темний куток, коли почув, як хтось мнякенько торкнув ся до його плеча й каже:

— „Пшенпрашам, я шишла...“

— „Опять якась жінка приперла ся сюди“,—невдоволенням тоном промовив міністер.

Перед ним стояла польська нація, а за нею угинав ся не знайомий йому лицар, якого

гнути з тими сценічними силами, які ми маємо й які занадто дуже багато досягнули для загального вдоволення, потративши багато часу й енергії.

В перший період існування нашого театру публіка не розуміла нас, не цікавила ся взагалі виставами, не хотіла користати ся театром.

Але ж та хвиля пройшла, і тепер театр переживає добу свого панування над масою, яка, як ті метелики, злітає ся до світла, яке проводить в душу слухача жаданне правди. Публіка навчила ся хоть не цілковито розуміти пєси, але може щиро відчувати їх, захоплюючи ся місцями дій, показателем чого є те, що вона власною волею становить ся на сторожі того, щоби серед хвилевого загального шуму не пропадали окремі, осібно цікаві місця з пєси.

Час торжества прийшов. Театр наш став морально-розумовою потребою громади, в яку несе течію художніх інтересів і заставляє соромити ся людей своїх лихих вчинків, на перших кроках шляху до них.

Луганський.

Мирова ластівка

Ще не опірилася ся. Вільзон вигрів її але з гнізда не годен випустити. Виголосив миролюбиву промову, ушасливив на хвилину затомлених людей і чекає, що скаже сенат. Нюйорська часопись „Сан“ (сонце) доносить, що вже тепер дві третини сенату згожують ся на Вільзоніву уселіва миру. Побачимо, що покаже голосованне сенату десь в перших днях лютого.

Французька часопись „Птіт Парізієн“ з 28. 1917. каже, що Вільзон є переконаний, що німецьке правительство і німецький нарід зівсім щиро бажать мира. Вільзон знає, що більшість американського народу терпить від дорожечі ізза війни і хоть як нарід симпатизує із антан, то всеж не хоче зносити ще більших терпінь. Вільзон вірить в те, що найкращою його роботою для теперішніх і будучих інтересів Получених держав є те, коли він зажадає мира. Він переконаний, що за ним стане цілий американський світ.

Італійська часопись „Стампа“ з 29. 1 1917. доносить, що Вільзон мав би незадовго вислати тайну ноту до всіх американських і європейських неутральних держав, щоби вони рівно з ним жадали мира. В тій ноті мав би Вільзон пояснити, чому для Америки конче треба ладу на морях.

Після вістки швайцарської „Баслер нахріхтер“ бувший президент Франції Фаліє мав ось як висловити ся перед професором Сарбони Едмондом Дельсар:

„Німецьке предложенне мира було зівсім поважно подумане, бо Німеччина не думає про завоювання. Думаю, що Німеччина і Росія могли би дуже скоро порозуміти ся що до Польщі, наколи лише Росія не робила би великих перепон. Німеччина зі свого боку не буде робити ніяких трудностей, коли би тепер приступати до заключення мира.

„Зате для Франції, Англії, Росії і Італії мир не досів. Лише перемога над Німеччиною може дати Англії спомогу виповнити ті всі приречення, які вона дала своїм союзникам. Малі держави держать ся Англії ізза її кредиту і за те поставили на карту своє існуван-

нє. Програна війна для Англії значить стільки що її прапори не мають чого шукати на морі. Витягнути один камінь із основ Англії значить стільки, що проваленне цілої штучно взнесеної будівлі англійської світової держави. А тим каменем є віра світа в непобідимість Англії. Не виграна війна є програною війною для Англії. Програє Англія отсю війну, то буде мати стільки ворогів, кільки має тепер приятелів; через те Англія мусить побідити. Для Англії вистарчас, здасть ся, лише позірна перемога.

Провідник німецької соціал-демократії посол Шайдеман говорив в неділю в Гайдельбергу на великим вічу про німецький нарід і війну. Між иншим сказав, що Німеччина не веде заборчої війни а оборонну війну. Будучий мир має бути миром порозуміння а не завоювань. Те що є німецьке, має бути німецьким, те що французьке, має бути французьким, а що бельгійське, бельгійським. Поширенне Німеччини було би лише ослабленнем німецького народу. Мирові жадання райхсканцлера зівсім сходять ся із жаданнями соціал-демократії. Предложенне Вільзона не веде до ніякої мети; треба бороти ся далше.

Зате зівсім відмінно говорять представники правління воюючих держав.

Міністер президент малярського парламенту говорить в палаті послів офіційно. Його слова можно вважати відповідю Австрії а почасті і союзних держав, бо представник правительства одної союзної держави не буде чогось казати такого, чого не сказала би друга.

Він між иншим сказав, що Угорщина вітає слова Вільзона з великою симпатією. Вороги мають на меті поділити Австро-Угорщину і вже із сего бачить Вільзон, хто є за миром а хто ні. Ми зівсім годимо ся із національним принципом Вільзона. І там, де нація живе одною масою, не тяжко буде сотворити для нього державу, але там де нації є дуже вимішані там годі творити національні держави. Зате можна дати їм повну змогу національного розвитку, так як се думає Вільзон і як се дієть ся в великій мірі в Австро-Угорщині. Ми почувасмо ся через те одної думки із Вільзоном і його жаданнями. Ми заступаємо той самий принцип, бо лише такий принцип може ручити за спокій Європи.

За десятиричне порозумінне говорить англійський міністер Бонар Лау. Він набрав троха води в рот, щоби не сказати чогобудь неприємного для Америки. Не хоче хвалити Вільзона а ганити боїть ся і менше більше каже так:

Німеччина зробила нам мирове предложенне а ми їй відповіли так, як вона на те заслужила. Тепер говорить Вільзон. Він дивить ся на війну иншими очима чим ми, бо він далеко за морем. Його метою є мир і він хоче ще й сенат привести до того, щоби сотворити великий звязок держав світа. Вільзонавої думки не можна вважати цілковитою утопією, бо остаточно мусить прийти до того, що всі нації світа будуть грати ролю поліцаїв на морі. Але мирове питання є питанням життя і смерті.—Тут він накидає ся на Німеччину зі звичайною англійською зайлістю, і, мовляв, ти великий американський друже, коли вже береш ся робити мир, то роби його так, щоби не ми (а себто Англіїці.—ред.) а вона, Німеччина, була винна.

Із тих всіх відповідей і коментарів видно, що властиво нема нігде противників мира. Всі із більшою або меншою ясністю висказують ся за ним. Навіть Англія не відкажує ся від нього,

лише боїть ся, що мир,—як сказав Фаліє—може бути програною війною для неї.

Оглядаючи оттак голоси, думки, відзиви і натяки ріжних політиків приходили до заключення, що мирова ластівка вже ось ось недалеко.

РІЖНІ ВІСТИ.

АНГЛІЙСЬКІ ПАЛІЇ В РУМУНІЇ.

Румунський уряд побоюючись розярєння населення та нищення збіжжя англійськими агентами (спеціально сформіровані для цієї цілі) подавав уже раніше про це до відома своєму населенню. Такий розпорядок видно з оповістки команданта Браїли, якої зміст слідуєчий: „По приказу російської головної кватири і на основі телеграфічного розпорядку № 465/916. і телеграфічного розказу генерального штабу № 28528/916. подаю до відома військам і цивільному населенню, що послідує спаленне кравих витворів англійськими агентами, бо ці витвори належать англійському правительству і агенти дістали наказ не допустити, щоби витвори попали в руки ворога. Російський штаб і наша головна кватира уважає потрібним, щоби вище сказане подати до відома загалу, аби між російськими військами а населеннем королівства не повстало ніякого неоправданого розярєння.

Командант гарнізону
Полковник Кониську“.

СКРУТНІ ДНІ РУМУНІЇ.

Відень. З Стокгольму доносять: „Кієвська Мисль“ інформує: Всі гімназії і наукові заведення з Ізмаїла, Вілгороду, Рени, Келі і Кагулу перенесено на Крим. Також і правительственні власти пригтовляють ся до виїзду. Втікаюче населенне оповідає про безнастанні німецькі наступи на твердиню Галац. Російська армія укріпила в той спосіб лінію Серету, що вона подібна до твердині. До робіт при укріпленню тої лінії ужито виселенців. В Галацу і Рені чути безнастанно гук гармат.

Відень. З Стокгольму доносять на підставі інформації з Рени: В бесарабських містах піднято ряд знаменних заряджене. Наукові факультети Одеси вивезено. Директорії ріжних інституцій видалено з міста. Кораблі, що знаходять ся в пристани Одеси, стоять під повною парою, готові до відїзду. Всім чужинцям велено замальдувати ся. Вілгород евакуовано з цивільних властей.

З Штокгольму депешують, що „Русское Слово“ приносить вістку, що король Румунії з цілим своїм двором вибрав Катеринославу за резиденцію на вигнанню, де він замешкав в палацу, Потьомкіна. Правительство, парламент і міністерство почасті переселять ся до Катеринослава й по часті до Херсона. „День“ пише, що всі банки перенесли ся з Яс на російську територію. Для румунського лева назначено курс 2,66 за рубель.

ПРО МОБІЛІЗАЦІЮ В ФІНЛЯНДІЇ.

З Копенгагену доносить через Галтаранду, що плян загальної мобілізації в Фінляндії понехано, тому що російська головна команда настійчиво від нього відраджувала пояснюючи, що колиб такий крок невдає ся, він дуже неприємно відбив ся б на російським війську.

він не зміг розглядіти, затим що у лицаря було опущене забрало.

— „Прошу вас балакати на російській мові“,—сказав міністер.

— „Я прийшла до вас за тим, щоби ви віддали мені Польщу, яку ваші попередники забрали“—і вона також бере карту й обведе кордон старої Польщі червоним олівцем.

Міністер аж очі вилупив, як побачив, який великий шматок вона обвела і, здержуючи гнів, сказав:

— „Підождіть трошки... я сам думав... я передам в Го...“

— „Я більше ждати не можу“,—перебила його польська нація,—„мені зараз давай, а як що не даси, то я попрошу свого лицаря, і він зараз візьме й віддасть мені мою Польщу“.

Міністер хотів схватити карту, але ж не втямив ся, як карта була в руках лицаря, котрий шаблюкою края потрібну частину. Міністер кинув ся на лицаря і хотів взяти карту в його, але не стянув ся, як опинив ся в обіймах Шаміля—посліднього борця Кавказького, котрий привів міністра до ліжка й обережненько усадив, а далі й каже:

— „Паслухай дюша мой, я пришоль прасить

тебе один шток: аддай нашим народ Кавказ, твой рускій не умєйт с ним нічево корьшо делайт...“

— „Геть відціля, халамидник!“—злюче закричав міністер. Він сїпнув себе за чуба, чи це не сон, і в його жмені зачорніла пасма волося. „Це не сон!“—заялякано прокричав він.

— „Моя не умєйт ждати, давай скарей наша Кавказ“,—грізно блимнув очима, проговорив Шаміль і схватив ся за ніж.

— „Я... я... другим часом“,—заговорив міністер з переляку.

— „Твоя не даєт—моя сама берет“,—сказав Шаміль, хутко війняв ніж і отшматував, скільки йому треба було.

Міністер аж закаменів, як побачив обкрайну карту і знесилений закрив очі, щоби не бачити видуючої смерті. „Ці кавказці не минуть чоловіка, не пирнувши ножем в бік“,—гадав він. І в послідню хвилину перед смертю він перебирав в думці: „Фінляндія пропала... Польща воскресла... Кавказ взято... а мені—смерть“. Шаміль счез.

З далека десь стала доносити ся якась пісня. Міністер наставив вуха. Уже можна було розібрати й деякі слова пісні: ...і слава і воля, це нам браття...

Міністер зацікавив ся мелодією тієї пісні, але слів не міг зрозуміти. Потім перед його очима стали виростати тії багатьох людей. Насамперед твердо йшов Богдан Хмельницький і махав булавою під такт пісні, яку співали козаки. Міністер розібрав слівця. Козаки співали: „Ще не вмерла Україна і слава і воля...“

Тоді він бачить, що з козаками йому й зовсім не справити ся, а вони мабуть теж захочуть карту звичити, то він, згадавши, який обовязок лежить на ньому перед царем, зібрав ся з силами й крикнув: „Так це бунт!“ і цим самим зіпсував все діло. На його погук всі запорожці звернули увагу й накинули ся на нього і трошки помяли йому боки, нарешті схопили карту Європи й відкраяли добру частину.

Міністер, побачивши це, забув від злости все на світі й кинув ся виривати карту України, але козаки схопили його й кинули із вікна.

Міністер прокинувся. Від страху у нього виступив холодний піт. Він тяжко дихав... Частина його привидів збула ся. Польща самостійна.

Від нас залежить здійснити ще й другу частину його сна.

Вашко.

КОЛИ БУДЕ КІНЕЦЬ?

Будапешт. „Pesti Hirlap“ доносить з Люгано: Генерал Порро висказав перед своїм приятелем переконання, що війна закінчить ся цілковито в липні, а найдалше в серпні. Він переконаний дальше, що сеї весни будуть всі воюючи держави зовсім обезсилені.

КОНФЕРЕНЦІЯ ПОРОЗУМІННЯ.

Петербург. 30. січня. Петербургська телеграфічна агенція сповіщає: Незабаром відбудеть ся тут конференція порозуміння. Правительство будуть завтулені своїми амбасадорами і окремими послами. Конференція буде тільки продовженням тих конференцій, які відбували ся по інших столичних містах, з тою ціллю, щоби порозуміти ся про найсильніше средство для успішного продовження війни та про заоби, якими може розпоряджати порозумінне. (зам. Ред. Порозумінне порозуміваєт ся і порозуміваєт ся—і не може порозуміти ся!)

САЗОНОВ ПОСЛОМ.

Петербург, 27. січня. Петербургська телеграфічна агентура подає урядово стверджену вістку про іменування бубшого міністра закордонних справ Сазонова амбасадором в Лондоні.

ЗАМАХ НА КОРОЛЯ ІСПАНІЇ.

Мадрид, 28. січня. Агенція Гаваса доносить, що якісь злочинці пробували коло Гранаді запричинити вискочення (крушення) королівського поїзду з залізничного тору, однак це їм не вдало ся. Державний секретаріат внутрішніх справ потверджує урядово вістку про замахи. Дальше телеграми доносять, що один з спійманих злочинців говорить добре по французьки і англійськи і мав при собі шифрований лист датований з Барсельони. Поліція знайшла коло залізничного двірця два кулі олова 50. кильограмової ваги.

ВІЙНА.

НА ФРОНТАХ

нема ніяких змін, хоть то тут, то там, зривають ся більш і менші бої. Мороз закував всі фронти на полудни в Сербії від 9 до 14° Цельсія холоду а на півночі коло Мітав і Ріги 4 і 5 степенів. На заході на французькім фронті 8, а на сході в Румунії і в Семигороді 7 холоду.

НА СХОДІ

Галац перемінив ся в одну велику руїну; дороги розриті гарматними кулями, то тут, то там держить ся ще який будинок а зрештою купи цегли і недогарків.

НА БУКОВИНІ

в околиці Дорна-Ватри йдуть завзяті бої без ніякого висліду. Росія мала надію прорвати ся в тій околиці на Угорщину; там зараз же за австрійським фронтом йде дві залізничні лінії; вони є великою вигодою для Австрійців а перепною для Росії. Тисячі Росіян лягло вже там головами а не двигнули ся ні кроку вперед.

ДАЛЬШЕ НА ПІВНІЧ

лише перестрілки патруль. Аж коло Ріги над рікою Аа йдуть завзяті бої. Тут Росіяни взяли ся за вонючі гази і вонючі бомби, але Німців і тим не візьмеш. Вони на все приготівані.

НА ЗАХІДНОМУ ФРОНТІ

від міста Ліль аж до моря йдуть живіші бої. Німці взяли над рікою Маас сугорбок 304, за який ще били ся минулого року. На тім фронті почнуть ся, здасть ся, десь страшна офензива. Сего сподіють ся Німці по частих відвідинах французьких літаків в глибину краю поза німецькі лінії, щоби нищити задні звязки армії, перешкоджати в пересуванні армії і нищити воєнні матеріали. Се звичайний показик французької офензиви.

НА ПОЛУДНИ НА БАЛКАНІ

і в Італії нема ніяких змін, ані навіть і більш ших боїв нема. Греції вже зовсім опанували Англіїці і Французи. Греки пересувають свої війська (на розказ. Анг. і Франц.) на Пельопанес, себто зівсім на полудне, щоби нічим не загрозувати нападникам.

НА МОРИ

німецькі підводні лодки роблять свою роботу. Нема дня, щоби не потопили бодай яких 10 до 12 морських суден із поживою або воєнним матеріалом а то і з військом. Англія вже заводить карти на хліб, на мясу і другу поживу. Від часу до часу ще й менші панцирні воєнні кораблі йдуть на дно. Найновіші вістки доносять, що німецькі підводні гуляють аж до Капштату на самім кінці полудневої Африки.

Хроніка таборового життя.

— Генеральна Старшина. На останньому засіданню Генеральної Старшини, побіч біжучих справ, обговорювало ся святкування 56. роковини смерти нашого батька Т. Шевченка.

Генеральна Старшина ухвалила святкувати 25. і 26. лютого. 25. відбудеть ся загальне свято: концерт і т. п., а 26. Запорожська Січ буде святкувати свого патрона, бо Січ носить назву: 1-й Запоріжський полк ім. Т. Шевченка. Для вироблення програми свята вибрана комісія з трох люда: т. т. К—ий, о. К—к і Б—ко.

Січове свято доручено виробити отаманній старшині.

Генеральна Старшина склала Драматичному товариству, через свого представника, подяку за виставу „Нахмарило“, яка була виставлена з добродійною ціллю, а властиво, весь збір призначений на будівлю пам'ятника. З окрема тов. К—го, котрий організував, крім того збір на цю ціль.

Пан обершт і командант нашого табору, щиро дякує всі наші таборові організації за жертву 100 мар. на німецький червоний хрест, а також членів Просвітнього Відділу за пожертвування на ту-ж ціль 30 мар.

Доводить ся до відома, що всі прохання поодиноких людей до червоного хреста будуть командантурою повертати ся.

Такі прохання має право посилати тільки Центральний Комітет, як спеціальна організація всіх полонених нашого табору.

— Парада. На цьому тижні на площі 8 бльоку 1-й Запорожський полк імени Т. Шевченка відбуд парад.

Стояв значний для тутешнього підсоння і життя холод, і всі спішили закінчити як найскорше.

— Національний семінар. 29. січня в учительському бараци відбуд ся національний семінар. Т. М—ч виголосив реферат на тему: „Якого ладу треба домагатись у незалежній українській державі“. Виклад був зовсім зрозумілий, порушені питання так безпосередно торкались всіх, що забравши в дискусії голос товариші певно і докладно висловлювали свої погляди і бажання. Після семінару співали „Ще не вмерла Україна“ і „Не пора, не пора“.

Лист із роботи.

З В І Т.

Люде з перва
Дивились косо,
А тепер
Дивлять ся просто.
Як що трохи проживу
Може й краще напишу.
Є така надія, люде,
Що команда краща буде.
Здорові бувайте
Й нас не забувайте.

Панас М. Я.

Т Е А Т Е Р.

У неділю 28. січня Драматичне товариство імени І. Тобілевича виставило комедію в 3 дії Бориса Гринченка „Нахмарило“.

Комедія вся представляє самий звичайний шматок життя мужиків та людей безпосередно до мужиків дотичних.

Так всі почуття та стремління стирали ся заокруглювали ся будденною дійсністю, що нема тут міста ефектам та пафосам. Для отсеї то песи й потребувала ся дійсна художність, яку лише дехто з артистів і показав.

Але більшість артистів грала якось недбало, ніби виконують якийсь скучний неприємний обовязок. Такого відношення в штуці бути не може. Повинні до того дійти артисти, щоби цю песу, іменно цю, зробити цікавою. Це най буде ділом їх самопошановання. Бо коли гремлять оплесками у песах, де все ефектно скомпановано, то там в дійсности пошана не артистові а авторові. Наприклад, як невміло замахне ножем на другого, то вся публіка зарме. А заставити публіку подібні песи поважно слухати оце діло артистів.

Передовсім треба учити ролі. Як міг би почувати себе патрон товариства Тобілевич, коли під його підписом подавали ся публіці не слова виведених ним героїв, а щось инше, що не відносило ся до діла.

На спів конче потрібно звернути немалу увагу, бо ми ж числимо ся співучим народом.

Вистава ця давалася з благодійною ціллю: весь прибуток 79 м. 75 пф. згідно ухвалі Драматичного товариства іде на будівлю пам'ятника помершим товаришам у Раштаті. Крім того в день вистави заходами товариства організована і проведена через театральну адміністрацію підписка добровільних пожертвований на пам'ятник, яка дала 64 м. 45 пф.

П О Х И Б К А.

В попередньому числі в статі „Вільзон і будучий мир“ в першому стовбці на 6 і 7 стрічці з низу слова „себто тих, що правлять крайом—ред.—треба справити так: „себто тих, що мешкають у краю—ред.“

Від редакції.

Тов. Тина. Допис „З нашої провінції“ не надрукуємо. Пишіть инші.

Тов. Рубаникові. Ваші міркування про наслідки цієї війни в друкові не появлять ся. Думок багато, але вложені слабо. Часом зовсім лишні.—Треба вам розличати, що до чого належить. Теж саме кажемо про ваш заклик „Дорогі товариші“.

Тов. Рацишенові. Дякуємо за колядки й пісні. Зкористуємо. Пишіть далі. Часописи висилатимемо.

Тов. Степовому. Ваше „Куди не кинь, то все клин“ не надрукуємо, бо справа неправдивого виплачування „пособія“ родинам тих, що боронять Росію, трапляєт ся з кожною родиною. Тому Ваша пригода не цікава для других.

Тов. Галушці й Дз—му. Отаман полка сердечно дякує за привіт з празниками.

Тов. Гайдайові. Вірші „Польща до України“ і „Січовик“ не надають ся. Читайте побільше української поезії, це дасть Вам змогу краще висловлювати свої думки.

Тов. М. Чалому. Дякуємо за вірші. Пишіть ще.

Тов. Онищенкові. Стата „Децо про пісню“ не піде, бо Ви дуже мало сказали про таку важну річ, як наші пісні.

Тов. Степовому (січовикові). Біля вірша „У Січ запорожську гуртуймось брати“ треба Вам ще попрацювати, бо в ньому за мало гармонії, якої потрібно для вірша.

С П И С

жертв, які одержали з робітничих команд і від полонених на різні ціли.

На часопись:

Від команди 1922	— м. 60 п.
” ” 2680	— ” 20 ”
” таб. Ульм тов. 7151	— ” 30 ”
” мужа довіря Петровського	— ” 50 ”
” команди 2168 тов. 22959	1 ” —
” ” Zentthaim amt Bruchsal тов. 22918 через тов. Сергієва	— ” 50 ”
” команди 2242	— ” 20 ”
” ” 4061 тов. 22500	— ” 70 ”
” ” 1970	1 ” —
” ” 2321	1 ” —
” ” 2234 тов. 6711 і 6714	1 ” 20 ”
” ” 384	1 ” 60 ”
” ” 417 тов. 7838	— ” 50 ”
” ” 2613	— ” 60 ”
” ” 2261 тов. 22867	— ” 60 ”
” ” 2098 тов. 425	— ” 80 ”
” ” 576	1 ” —

На пам'ятник:

Від команди 1922	11 ” 75 ”
” ” 2052	5 ” 75 ”
” ” 2764	1 ” 60 ”
” ” 1999	3 ” 90 ”
” ” 2123	3 ” 60 ”
” ” 2123	3 ” 60 ”
” січовиків 8 сотні	9 ” 30 ”
” тов. Петровського	— ” 50 ”
” команди 2086	3 ” 2 ”
” ” 436 тов. Івана Луценка	8 ” — ”
” ” 1961	4 ” — ”
” ” 384	4 ” 40 ”
” ” 2098 тов. 3861	3 ” 10 ”
” ” 2052 на таборову школу	— ” 30 ”

Разом 75 м. 12 п.

Всім товаришам, котрі склали свій трудовий пфеніг, секретаріат громади „Самостійна Україна“ складає найщирішу подяку.

З пошаною Секретаріат.